

Λειτουργική Αναγέννηση (Μοναχός Μωυσής Αγιορείτης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 19 Ιανουαρίου, 2006

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ πρόσφατες θεολογικές συζητήσεις, θα ήθελα να καταθέσω τον λογισμό μου, ειλικρινά, ταπεινά και πολύ απλά. Κατ' αρχάς θεωρώ αδόκιμο τον όρο «λειτουργική αναγέννηση». Αναγέννηση νομίζω σημαίνει εκ νέου γέννηση, ξαναγέννημα, επειδή έχουμε φθορά, ακρωτηριασμό, αδυναμία ή και παρακμή. Παρατηρείται αποδεδειγμένα κάτι τέτοιο, και γι' αυτό φταίει το κείμενο, η γλώσσα της θ. Λειτουργίας και η εκ τούτου μη συμμετοχή των λαϊκών στα «εκκλησιαστικά δρώμενα»; Με μόνο οπλισμό την ειλικρίνειά μου εξέρχομαι, για να μη χαρακτηρισθώ «κοσμόφοβος και μισόκοσμος», και δίχως δυνατά και υψηλά επιχειρήματα διατυπώνω ξεκάθαρα τη σκέψη μου και λέγω, πρώτα σε μένα, πως χρειάζεται καλύτερα προσωπική αναγέννηση· ταπεινή μαθητεία στην παράδοση, στην απλότητα, στη σωφροσύνη, με άχρωμα γυαλιά. Δεν θεωρώ ότι αυτό είναι το κύριο πραγματικό ποιμαντικό πρόβλημα. Είναι δημιουργημένο, κατασκευασμένο πρόβλημα. Μάλιστα προέρχεται από εκεί που δεν θα το περίμενες. Δεν θεωρώ, επαναλαμβάνω, ότι είναι πραγματικής ποιμαντικής αναγκαιότητας.

Για να μη μιλάμε γενικά και αόριστα, θα κάνω εξαίρεση και θα μιλήσω για τον εαυτό μου, δηλαδή θα τον εκθέσω, κι έτσι άνετα όσοι θελήσουν, ειδικευμένοι διαφόρων επιστημών, θα μπορέσουν να με χαρακτηρίσουν κτυπώντας με. Σαράντα χρόνια ως εκκλησιαζόμενος δεν αισθάνθηκα εξουσιαζόμενος, αμυνόμενος, απομονωμένος, εξουθενημένος από τη γλώσσα της θ. Λειτουργίας. Οι αμαρτίες μου μόνο μ' έκαναν κουρασμένο και απρόσεκτο. Δεν ένιωσα μέσα στην εκκλησία αποκομμένος από τον κόσμο, σε μια «καθαρά ιδιωτική υπόθεση», παρακολουθώντας μια «συνηματική γλώσσα ολίγων». Δεν μπορώ ασφαλώς να πω ότι από παιδί είχα πλήρη κατανόηση όλων των λεγομένων. Μήπως μπορώ να το πω τώρα; Μήπως θα μπορέσω να το πω άραγε ποτέ; Μήπως δεν πρέπει μάλιστα όλα να τα καταλάβουμε με το μικρό μυαλό μας αμέσως και τώρα; Μου έλεγε προ καιρού ένας Γέροντας: "Πενήντα χρόνια στο Άγιον Όρος, και προχθές ένιωσα στην αγρυπνία το «Κύριε ελέησον»". Αν το λέγαμε «Κύριε ελέησε εμένα», θα το κατανοούσαμε πιο γρήγορα; Τι σημαίνει κατανόηση; Έχει σχέση με το βίωμα; Πρέπει να κάνουμε τους πιστούς έξυπνους, να τα καταλαβαίνουν όλα γρήγορα; Γιατί να τα καταλάβουμε όλα αμέσως; Ποιος το επιλέγει και το επιτάσσει; Η λογική; Δεν νομίζω. Μήπως πρέπει λιγάκι να υπομείνουμε ή να επιμείνουμε, να μελετήσουμε βαθύτερα, να προσευχηθούμε θερμά, να ελπίζουμε περισσότερο, να εμπιστευθούμε τον Θεό, να καθαρθούμε για να

φωτισθούμε;

Αν πούμε «ειρήνη σε όλους» και όχι «ειρήνη πάσι», λύσαμε τα προβλήματα της Εκκλησίας; Η «χάρης» δεν το καταλαβαίνουμε, η «χάρη» το καταλαβαίνουμε; Η «κοινωνία του Αγίου Πνεύματος» πώς θα ειπωθεί; Τι σημαίνει, αλήθεια, «ειρήνη», «χάρης», «κοινωνία»; Είναι, αδελφοί μου, «ιδεαλιστικό τείχος» η θ. Λειτουργία; Δεν μιλώ καθόλου για μαγική γλώσσα εδώ. Η μετάφραση ή η μεταγλώττιση ή όπως αλλιώς την πούμε πιστεύετε ότι θα λύσει το μεγάλο πρόβλημα του μη εκκλησιασμού των πολλών ανθρώπων; Μήπως δημιουργήσει και τότε άλλα ισχυρότερα τείχη; Μήπως έχουμε τότε άλλες διαιρέσεις φοβερές στην Εκκλησία με τη νέα ή την παλαιά γλώσσα, όπως με το νέο ή το παλιό ημερολόγιο, παλαιορθόδοξους και νεορθόδοξους; Αυτοί που εκκλησιάζονται συχνά, συνήθως δεν παραπονούνται. Αυτοί που δεν εκκλησιάζονται, ψάχνουν και βρίσκουν προφάσεις για τον δεσπότη, τον παπά, των ψάλτη, τη γλώσσα και λοιπά. Υπερβάλλω ως καλόγερος; Δεν μιλάμε για μαγική ή ιερή γλώσσα, αλλά για αγιασμένη, ωραία, αληθινή γλώσσα. Δεν παίζουμε με τις λέξεις, αλλά η δύναμη των λέξεων μας απέδωσε καταπληκτικά νοήματα, που ποιος μπορεί να τα αντικαταστήσει δίχως θεοπνευστία και θεοχαρίτωτη δύναμη; Δεν συμφωνώ διόλου ότι πρόκειται για «ιδιωτική θρησκευτική γλώσσα», αλλά για χαριτωμένη, ευλογημένη, από πλούσια αγιοπνευματική δρόσο, που ευφραίνει και αναπαύει ταπεινές ψυχές. Είπα πώς δεν έχω ισχυρά επιχειρήματα επιστημόνων και το βλέπετε. Αφήστε με να μιλώ με την καρδιά μου. Μήπως χρειάζεται να μιλήσουμε για εσωτερική νηνεμία, νηφαλιότητα και καθαρότητα, ώστε ν' ανοιχθούν φωτεινά παράθυρα που θα συνδράμουν στην των ευαγγελικών ρημάτων κατανόηση, στη βίωση του «Κύριε ελέησον» μετά πενήντα χρόνια;

Μήπως, αγαπητοί μου, περνά το πνεύμα του κόσμου και στην πνευματική ζωή; Και τα θέλουμε όλα γρήγορα, άμοχθα, εύκολα, πρόχειρα; Αν γίνει σήμερα ένα από τα πολλά επιτυχή «γκάλοπ» για κατάργηση των νηστειών, ελευθερία των προγαμιαίων σχέσεων, κατάργηση του Όρθρου, τέλεση της θ. Λειτουργίας σε μισή ώρα, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, και ο κόσμος ψηφίσει κατά μέγιστη πλειοψηφία «ναι», η Εκκλησία θα πρέπει να υποταχθεί στα αιτήματα της αλλαγής των καιρών; Οι νέοι σήμερα δεν εκκλησιάζονται, γιατί δεν κατανοούν τη γλώσσα της θ. Λειτουργίας, γιατί δεν ακούνε εκφώνως τις ευχές του ιερέως, γιατί είναι ψηλά τα τέμπλα, γιατί καθυστερούν το χερουβικό οι ψάλτες; Θεωρείτε ότι είναι σοβαρά τα επιχειρήματα αυτά; Μα έγιναν όλες αυτές και πολλές άλλες αλλαγές στη Δυτική «Εκκλησία» και απέτυχαν παταγωδώς.

Μήπως θα ήταν καλύτερα να ερμηνεύσουμε προσεκτικά τη θ. Λειτουργία, με την έκδοση σχετικών καλών βιβλίων -μερικά ήδη υπάρχουν, με την επανέκδοση λοιπόν-

με καλά προετοιμασμένα κηρύγματα, πού η σημασία τους, νομίζουμε, δεν είναι τόσο μεγάλη σε ποιο σημείο λέγονται, αλλά τι λένουν, με εσπερινά κηρύγματα, με άρθρα; Μήπως θα την βιώναμε καλύτερα με συχνότερο εκκλησιασμό, με μεγαλύτερη προθυμία, αγάπη και πόθο, όπως λέγει ο άγιος Χρυσόστομος, με τους λειτουργούς μας απλούστερους, λιτότερους, σεμνότερους, δίχως στόμφο, βερμπαλισμό και επίδειξη, με μεγαλύτερη ταπείνωση, ευλάβεια και προσοχή, δίχως τους εκτυφλωτικούς φωτισμούς, τα πολλά μικρόφωνα, τους λαρυγγισμούς και τις αρές των κηρυγμάτων;

Αν μπορούμε να μιλάμε για αναγέννηση, θα ήταν καλύτερα μία υγιής επιστροφή στην ευλάβεια του ταπεινού κλήρου και στην περισσή ευλάβεια του ταπεινού λαού, στην απλότητα κλήρου και λαού. Ήταν ένας Αγιορείτης παπάς στην έρημο πού λειτουργούσε επί εξήντα έτη συνεχώς και πάντα ήταν μούσκεμα από τα δάκρυα το φελόνι του. Ήταν ένας Ρώσος παπάς πού καθυστερούσε ώρες να πει το «εξαιρέτως» και δεν ήξερε τι να κάνει ο υποτακτικός του... Ήταν ένας χωρικός στην Ήπειρο πού αισθανόταν, μούλεγε, πιο άνετα στην εκκλησία από το σπίτι του. Σήμερα, αγαπητοί μου αδελφοί, το βασικώς ελλείπον είναι η αγιότητα. Από αγίους έχουμε έλλειψη. Όχι ότι δεν υπάρχουν, αλλά δεν φθάνουν.

Μήπως στα νεανικά κέντρα των ενοριών θα ήταν καλό να διδαχθούν τα παιδιά μας αρχαία ελληνικά, με τη δημιουργία νέων «κρυφών σχολειών», αφού στην τουρκοκρατία επί τέσσερις εκατονταετίες δεν έγινε λόγος για μετάφραση της θ. Λειτουργίας και στη σημερινή Ελλάδα γίνεται; Οι φωτισμένοι εκείνοι Αγιορείτες Κολλυβάδες, αντιδρώντας στον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, εξέδωσαν στην καθομιλουμένη συναξάρια, έγραψαν ερμηνευτικά σχόλια στους κανόνες της υμνολογίας μας, μίλησαν για συχνή θεία Μετάληψη με σχετική προετοιμασία, αλλά δεν πείραξαν τη θ. Λειτουργία. Δεν θα μπορούσαν;

Στα ταπεινά ερημοκλήσια της Σκιάθου του Παπαδιαμάντη, στα εξωκλήσια τα μικρασιατικά του Κόντογλου, στους ναΐσκους των Αθηνών του αγίου παπα-Πλανά, στις χίλιες άγιες τράπεζες του ιερού Άθωνα επί τόσους αιώνες, στους καθεδρικούς και ενοριακούς και μοναστηριακούς ναούς όλης της Ορθοδοξίας, λευκανθέντες κληρικοί, μαυρομαντηλούσες γριούλες, νέοι και νέες, φωτιζόμενοι από το καντήλι και τη λαμπάδα, δεν είχαν την αίσθηση της εσχατολογικής διαστάσεως της θ. Λειτουργίας, και σήμερα κατηγορούμε την κατάνυξη ως «συναισθηματική ανωριμότητα» και θεωρούμε τις διαγνώσεις μας ακριβείς και την αίσθησή μας πραγματική... Μέχρι χθες η εκφώνηση των ευχών της θ. Λειτουργίας λέγαμε πώς ήταν ευσεβιστική επικράτηση

οργανωσιακών ιερωμένων, σήμερα λέμε το ακριβώς αντίθετο. Ο καλός ιατρός δεν δίνει ασπιρίνη στον ασθενή με πυρετό, αλλά ψάχνει να βρει την αιτία και την αφορμή του εμπύρετου νοσήματος...

Επαναλαμβάνω αυτό που είπα στην αρχή, με πολλή αγάπη. Εμείς οι ίδιοι θέλουμε αναγέννηση. Το Άγιο Πνεύμα είναι ο «νοικοκύρης» της Εκκλησίας και τη φωτίζει κι εμπνέει σε όλους τους αιώνες. Η ενέργειά του δεν σταμάτησε στους τέσσερις πρώτους αιώνες, ώστε να επιστρέψουμε στο τυπικό της πρώτης Εκκλησίας. Το Άγιο Πνεύμα φωτίζει τους αγίους όλων των αιώνων, από τον πρώτο ως τον εικοστό πρώτο. Με σύνεση και καθαρότητα ας το υποδεχόμαστε σεμνά, ταπεινά, διακριτικά, δίχως να σκανδαλίζουμε τους αδελφούς με τις γραφές μας.